

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Urria-ren
19.ºEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Urria-ren
19.º

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.

Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

ESKUARA

(Amajera)

¿ZER EGUIN BEAR LITZAKE EUSKEREARI
GALDUTEN EZ ISTEKO?

Jaiotzeak bakarrik besteak baino aurrerago jarrita daukazan jentek badira uri ta erri guztietan. Beste batzuk be alan dira euren ondasun edo karguakaitik, baita euren jakituriagaitik. Bada, Euskerea galdu barik gordeteko, asko esan nai izango leuke orretariko jaunak eta andrak euskeraz euren artean berba eguingo balebe. Zegaitik eze orduan eurak baino apalagoak, ikusirik erdera dakién jaun-andrak be euskeraz berba eguiten dabeela, eleukee izango aih gar andia euskerea ichi ta erdereari ikasteko.

Euskerea baino besterik eztakienak barriz zer atseguina artuko leukee, ikusirik eurak chikitan ikasiriko berbetea eztabela izan bear aih charra ta gauza-eza, jaunak eta andrak (1) be eurak leguez darabillen ezkeror.

Euskeraz berba eguite onetan, nire ustez Guipuzkoako jaun eta andrean, beste edozein aldetako euskaldunetan baino zaletasun gueiago dago.

Bai, errietan buruan edo aurrenen diran jaunak euskeraz berba eguiteak, asko esan gura dau; baiña gure Eliz guizonak artu daieela maitetasun piska piska bat gure izkuntza ederrarentzat, eta orra nun eukiko daben on eguiatzkoa; orra zer dan naikoa inoz ez galduteko.

Esan doguzanetatik agiuri da, Euskalduna sinistedun edo fededuna bada Euskereari esker dala. Gure Elizguizonak beraz Euskereari zor deuse gaur egunean kristinau erri batzuen guidari izatea. ¿Zer ezagutze ta amodioa ezteutsee zor beraz Euskereari? Bai, esker-gaiztokoak izan gura eypadabe, maiterik euki bear dabe. Eta maite badabe, ziur dauko bizi izatea.

Maite badabe, irakurriko dituez euskerazko liburuak eta ikasiko dabe ondo berba eguiten. Euskera ederrean eguiñaz barriz euren elizako berbaldiak, besteai be maite erazoko deute izkuntza baliotsu ori.

(1) Euki bedi kontuan, Andrea leonagoko euskera garbian gaurko Señoría zala.

Ondo maite badabe euskerea, eztautse dotriñarik irakatsiko erderaz erdaldunen umeai baino; ezagutu ta maite erazoko dituez euskerazko liburu ta periodikuak, eta ganera, euskeraz berba eguingo dabe euren erriko jende guztiakaz.

Aitatu dodaz euskerako periodikuak. Gaur egunean badaukaguz bi onak Euskalerrian. Bata IBAIZABAL, Bizkaitarrentzat eta Guipuzkoarrentzat, bestea ESKUALDUNA Bidasoaz emendiko aldekoentzat (1). Biak ezin obeto eguiñak, euskerea ta ordena ona maite erazoteko, eta euskerearen alde lan on-on bat eguitea leguez da periodiku orrek artu ta ezagututen emotea, gueroago ta sendoago bizi izan daitezkan.

Esan dodaz esateko gogoan nebananak. Ona nere azkeneko berbak.

Eun bat urte laster izango dala, Bizkaitar karmelita batek, Aita Bartolomek esaten eutsen bere denporako Elizguizonai, orderazko berbak euskerazkotuaz gure euskera maitea ezaindu barik, irakurri eiezala euskal-liburu eguille andien liburuak; eta orduan euskera ederrean esango ebezela esan bear ebezanak.

Aita Bartolomek ziñoan ori euskerea ezainduten eben berbakaitik. ¿Zer esango eben eun urte gueroago aguertu balitz lurraren ganera, ikusiaz euskaldunak naiñun Euskerea bazterrera ichi ta erdereari lotuak?

Eguiango eban oiua, echean sua oartzen dabenak baizen gorago. ¿Aren oiua latzak iratzartuko eteguenduzan? Nire ustez bai; ta sua amataten dabillen baizen ondo, eraguingo euskuzan eguiñalak, gure euskera zaar ederra ez isteko galdutent.

Zuek beraz, zuen errietan besteen ganetik agiuri zareen jaunak eta andreak, zuek batezbe Euskalerriko Elizguizon jakintsuak, maite izan eizue Euskerea, maite izan eizue euskeraz berba eguitea, eta besteai berba eraguitea, eta inpernuko guztia-kaitik be gure izkuntza ederrak irungo dau mundua mundu dan arte.

AITA BASILIO JOANNATEGUY.

(1) Expedi aztu Urruñen, Bidasoatik aruntzako erri bateko Euskal jaietan aurkeztatu ebala irakurkizun au bere egullenak, eta bera be angoa dala ta andik bizi dala.

UDA-BERRIA

Ognei ta amar pezetako aldeera

eta bidezarra Onati-n irabazitako moldaera

Kantacho eder chit eztitsuak dira aditzen zugazti zabal ugari eta ederchuetan, chori aiaiak pipirripika adarchuetan daude pozgueroz egun mugari kantak berri-

(tzen

ondorenean asi dizezen gogoz kabi-tzen; beren lanari ekin baino len astintzen dira luna tarieko somorro charrak bota nairikan, eta eguzki zoragarria agurturikan egatzen dira muntégui edo belardeguira, lenaz egonik kabi gaiari goitik beguira.

Eguzkiaren indarrak ditu guztiz mugitzen neguan motel egon diraden pissti guztiak, landarechuk ikusten dira lorez jantziak intza gozoak dituelarik gabaz guritzen egunaz zabal ta illuntzean diranak biltzen; aditzen dira kukuen kantak urrutitikan apainduriaz ornitzen dira belar soruak, urmetzen dira maendieiake iturburuak eta guztia dago kanpuan zutiturikan, usai gozo ta likurtatia banaturikan.

Gaitz baten mende arki diranak pozguero ikusten dira egualdiaren alaitasunaz; (tuak gnoia ez poztu chori alaien kantak entzunaz baldin badira biotz pozgarritz denak sortuak diran bezela michirrikantzat lore gozuak? pisstiak diran guisa mugitzen pizkortzen (guera

negu beltzeko naguitasunaz deseguiñikan, oju alai bat irtetzen zaigu biotzetikan agurtu nairik urteak duben lenengo era, beguiratuaz pozaren bidez zeru aldera.

Sendakiñari galdetzen dio gaisso dagonak ¿zer eguingo det detan gaitzetik senda nadien, edo daukadan oñaze ori galdu dedien? zenbaitek dio badiradela sendagai onak bañan, ez dakit ote dakiten mundu guizonak; erantzuten du jaun galdetuak, ez ikaratu orain sartu da gauz on guztien aguerkaria, da esatia, gaitz char askoren sendalaria zehak lezaken zure miñ ori mendeen artu, ondorenean zaitzen guztiz ondo sendatu.

Zu zera gazte apañ eder ta zoragarria muntégui, soro, lore di denen jabe ta ama, zu, bai, su zera denok agurtzen zaitugun dazeren zeraden lur zapuztuen gozagarria, (ma eta gañera alaitasunan osagarria; zedorren mende daukazu guizon gaisso eria, urte mug'ontan nabaitutzen da zure bearra, O! eguiatzko usai gozozko senda belarra, alai zadazu arren, poz bidez neri beguia, denok biotzez maite zaitugun uda-berria.

JUAN IGNAZIO URANGA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

EUSKERAZ ZIPLADAK ETA ERDERAZ ZIPLADAK

I

—¿Oitu guera Errosa?

—Oitzen goaz poliki poliki, Karmen.

—Oitu bear alako echekoandre onarekiñ.

—Onen onenaz ere erdaldundua: euskera eta erdera dakizkiela uste du, baiña bat ere eztaki ondo eta bietara itz eguin nai.

—¿Eta zer? ¿Orregatik ezin izan alditeke ona?

—Baita ni ere Erreguina izan nindeke; baiña izan nindekean ezitit oguirik ematen, baizik naizenak.

—Beñepeñ, dana dala, askori aditu diet nik, zure echekoandrea oso ona dala.

—¿Bere echean mirabe izanduei ere aditu diezu?

—Ez; baiña bai bere lagun askori, oso on ona dala.

—Enaiz ni orde, aren laguna, baizik mirabea. On onak bai zirala, zuk atzo erosi ziñuzen sagarrak.

—Ez, emakumea; bai kanpotik irudia, baiña barrutik danak ar-joak.

—Eta aleguia, kanpotik ezin ikusi barruko ar-joak sagarrari; ¿ezta ala?

—Ez nozki.

—Ez emakumea ere.

—Orri deitzen zaio ziplada, nonbait gazi-guezan eztago ondo lapikua.

—Balitzake gaziho egotea; baiña ala ere zuk, ondo egon bear lukeala deritzozu.

—Nik aditu izan dedana esaten ditut; zure echekoandrea dala... dala, dala...

—Kanpoan uso eta echean zozo. ¿Ezta ala?... Ori ere guero... birigarro ezpaltz...

—Piper mindun otezauden nago gaur.

—Jakin - miña kentzeko orisse omenda onena.

—Gaurkoan neri kendu didazu beñepeñ: agur.

—Ario.

II

—¡Ona, ona!... dala, arrautza bat estrellatzen eztakian eta beti errietan ari dan echekoandrea; ¡orisse da emakumearen jardun bearra! *prochu* on deiola ba; eta dana dala, kanta dezadan:

Gure echekoandre au
Da kanpuan uso,
Echera etorrita
Biurtzen da zozo,
Danoi errietan
Oi digu eraso

Kanpo eta barruz da
Desberdina oso.
—Rosa; zer ari zera?
—*Billantzikoak* kantatzen, *señorita*.
—*La klaruchuago* nik ere aditu dit-
tzadan.
—Bai, *señorita*, ara:
Aingueru ta artzaiak
Estalpera etorri,
Baina Maria ezta
Errietan ari:
Arrautzak *estrellatzen*
Pozez da kantari,
Aurra berriz parrezka
Askatik berari.
—*Vamos...* ainbestechoan ere. *Va-*
mos... me gusta.
—*Pues cuando usted gustar buenos*
preir, yo comprome enseñar.

II

—Errosa, aundia esan diozu eche-
koandreari... lotzatzeko ere...
—*¿Lotzarik bai aldu?* Porru-salda
eguiten estaki ta ala ere ezkondu...
eta guero... errieta guziak neretzat.
Zure utseguiteak ere nere gain etor-
tzen dira; eta nik aditu bear *sinsor-*
ga, ganorabako eta beste oien antzeko
loreak.
—*¿Zer nai dezu ba?* Eramanpen
apurreho batekin zerua ere irabazi
eguiten da ta...
—Zuk eta ark ere irabazi zenez-
kete, baiña... *¿eztezute nai?*
—*¿Ai au emakumea!* Gazteak su-
fritzen ikasi bear dute.
—*¿Nork erakutsi ta?*
—Zuk dituzu aterik ainbat mara-
tilla.
—Eta guziak bear bearrekoak.
—Obeki eguingo zenduke erderaz
ikastea.
—Itz bak bakarra nai nuke ikas-
tea, ba gainarako dakizkidan apur-
choak naikua ditut.
—*¿Itz bat bakarra?*
—Bai, itz bat bakar-bakarra, eta
bera, lenengo asarre aldian eheko-
andreari arpeguira emateko.
—*¿Ave Maria Purisima!*...
—Ez ori, beste bat. Ara, esan za-
dazu. *Sin vergüenza* esateko *¿nola*
esan bear da erderaz?
—*¿Ori eztakizu?* Artu ba gogoan.
Resalada graciosa.
—Ondo da, gogoan izango det, az-
tutzen ezipazat. *¿Nola da?*... errez-al-
da... porru-salda... ez. *¿Nola esan*
dezu?
—*Resalada graciosa;* tori paperean
izkribaturik.
—Eskerrik asko; orain ikusiko du
gure atso-*señorita* nik erderaz daki-
dan ala ez. Asi dakidala errietan.
Kontuan egon *¿nassi.*

IV

—Krist... kraust... brin brin brin
tipirripitin... tarrapatapan... plaust...
—Errosa *¿zer da?*
—*Utsa señorita;* katua jostatzen
mai gainean.
—*¿Eta ispillua?*
—*¿Zer istillu?*

—*¿Ispillua, emakumea, ispillua!*
—*¿A!... ispillua nola zeruan... ala...*
—*¿Lurrean?*
—Justu... bete betean.
—*¿Ausi da?*
—*Ez señorita;* ara... umeak eguin
ditu baiña...
—*¿Tontor zarra alako tontorra!*
¿Qué lerda!
—*Er... erre... ensalaga-gazigueza...*
(chúpuste).
—*Calla, loca.*
—*¿Nerai olla loka?* Ez, ez; ollanda
polla.
—*Eso es, pollita.*
—*¿Polita?* Esango nuke ederra ere;
Como la persona el cosa, á mi se lla-
ma Errosa, buen mosa, joven hermosa.
¿Entenditzen ditu tontorraren erde-
rakarak?...

V

—Errosa, gueieguia da zuk eguiten
dezuna. Ehekoandrea seigarren egu-
nean itzik eguiten eztuala dago.
—*¿Ekarriozu ba apaiza, Inasi.*
—Ara berriz ateraldia.
—*¿Ezeiozu ba ekarri;* len gueiegui
eguinaz nekaturik, orain atsedeten
egongo da; baiña beste on-ez-enbat
ezpadu, urrengo asialdia, erderaz edo
euseraz edo bietara, zaparrada ede-
rra izango da nere ustez.
—Gauzak ikastera datorrenak be-
ar du...
—Nork erakutsia.
—*¿Ez aldezu nork erakutsia?*
—*¿Ez aldet ikasten?*
—*¿Zer ikasi dezu?*
—Zuk erakutsi didazuna; eta ortik
datoz guero, *¿nik dakit zer ta zer?*
—*¿Zer erakutsi dizut nik?*
—Ara... *errez alda* edo ia! *ensalada*
gazi-gueza. *¿Esan det ori?* Or datoz
chimistak eta trumoiak.
—Ba, ba; nik ikusten dedanez, las-
ter echeratu bearrean izango zera.
—Bidea etzait aztu oraindik, eta
joango alnauz,
—*¿Kozinan ikasi gabe?*
—Enintzan etorri kozinan ikastera,
—*¿Zertara ba?*
—Erderaz ikastera.
—*¿Eta ikasi dezu?*
—*¿Ikasi dedan?* *¿Me parese!* *Conque*
ehekoandre, *señorita,* Putz-erroski-
lla, edo dana dalakoa isilldu erazo
det, eta ala ere *¿ikasi dedan galdetzen*
didazu? *¿Vaya!*...
—Karmen ere isilldu erazo zen-
duan, baiña ez erderaz, baizik euske-
raz. Gogoan dauzka zure zipladak.
—Ari zipladak eta ehekoandreari
zapladak.
—Beraz zu pelotariak bezela ari
zera esker-eskui, zipli ta zapla.
—Bai; baiña ematen ditut; euske-
raz zipladak eta erderaz zapladak.
P. M.

AUNTZAREN BERSOAK

Berso berri batzuek
bear ditut jarri

naiz izan nere gauzen
desondragarri
entendituko bada
historia ongui
deklaratu bear det
zein naizen neroni
Joakin de Jauregui
orra esan garbi
inork ezer neri
nai badit ekarri
Villafrankan nago
bere serbitzari.
Auntz bat juan dan urtean
nik erosi nuan
nai anbat esne
izango zualakuan
familiar esnea
bear zan orduan
sobra izango zala
pensatzen genduan
iehura bazuan
alako moduan
zer pozez nenguan
ni nere goguan
orain auntza echean ta
esnea auzuan.
Nere animali au
da berez nafarra
nik ez deizkiot dala
oso baldarra
gorputza egokia du
ederra bularra
frantzesak bezelasse
luzea bizarra
mardula izarra
orobat bizkarra
grina zar bat charra
du bakar bakarra
duena emateko
ehit gogo charra.
Ukitzen badiogu
inoiz errapean
ezin egon liteke
aren atzean
ostikoka asitzen
da aleguinean
oso nekatu bear
asten guerean
eta azkenean
jechi ondorean
gure poderean
ez da guenean
jikara erdi bat esne
baso ondarrean.

PERRECHIKUEN AZKERA

Paris-inguruan *champignon* edo
barrengorri asko azten dabe, aia as-
ko eze, urtean 12 millo peseten ira-
bazia jo eilleioe; Paris-en bertan ar-
tzen eidora naikoa, egunean merka-
tura 5-etik 10 tunelada-raio eroate-
ko salguei.

Perrechikoak aztea erraz da zal-
dia daukan baserritar edo luguina-
rentzat, bada satza erosi bearrik ez-
tauko alan. Bea ezo bakoa daukan
ta euririk sartuko eztan edozein toki
legorrean azi leikez, arguitik eta
otzetik gorde ezkerro. Nai dan illean
eguin daikenaz azte au, echean mo-
rroiak daukazanak, onetan erabilli
leikez beste zereguinik eztagoanean.

Perrechikoak azteko erabiltzen dan
zaldi-satza, zelan dagoan aterpean,
euriak eguin oi dautsazan kalteetatik
gordeta dago, ta perrechikoena bein
amaitu ezkerro, satz ederra da ondi-
ño soloai ezarteko. Orra zelan eka-
rri bi atera lekiozan satz orreri.

Sustraitzat daukazan ari edo izpi
zuriak ezo edo *humedade* gueieguiaz
laster galduten dira, ta orregaitik
ezta aia ugaria gure errialde one-

tan, eguietan eta landa legorretan
izan ezik; esate baterako, Guechon
Galea derichon lur-muturraren biz-
karrean. Eguraldi ona eguiten bade-
utso, aste batzuen buruan urtetan
dau, batez be Agorrrill edo Abuztutik
Urrira bitartean euri asko eguiten
ezpadau.

Beste perrechiko bat da onen an-
tzekoa, ta bereno-duna. Baiña eza-
gutu leikez arin, bada jateko gauza
danak, lengoan esan guenduan, az-
pialdeko arraiak aragui kolore-
koak daukoz chikitan, gueroago bur-
din-uguer kolorekoak, eta ondo asi
ezkerro erdi baltzak; berenozkoenak
barriz beti zuriak. Ganera, charrak
gune bat isten dau eskuetan iratzi
edo *pegaten* dana, ta kapelachoaren
ganean eukiten dauz beti leka edo
baiña-choaren zatichoak eta puzkak;
ona, ezta irazkorra ta kapelachoaren
goialdea garbirik eukiten dau.

Ezoaz eta otzaz oso minberea da-
nez, izaten dira illak baita urteak be,
perrechiku au ikusten eztana baso-
an; beraz, gogoratu beite zeinbat ira-
bazte emon daiken guizonaren ar-
durapean azi ezkerro.

Edinburg derichon uriaren urtean
(Ezkozia), kilometro bat luzera dau-
kan tren-zulo (tunel) zaar baten, ar-
tzen dira 5000 libra inguru illean

Viena derichon Austria-ko uri an-
dian azten dira leio bagako chabo-
letan; neguan satzaz eta lastoaz es-
talduten ditue chabolak otzagaitik.

Breslau-ko urian (Alemanian) lu-
zulo edo kobao baten ipini eban
Curt Ssüler (1) izena daben jakin-
tsuak 5 metro luzeran eta zabaleran
eukan oe bat, eta orretarako bear
izan eban zaldi-satza, 7½ peseta kos-
ta jakon; oea ipintzeko bear izan
eban languillea, 2½ peseta; orra guz-
tira 10 peseta; ta barriz, 6 illebete-
an 80 libra baino gueiago artu zituan.

Emendik ezagutu leike zein emo-
korra dan perrechikuen azkerea
echeetan, da urtearen edozein aldi-
tan. Neguan, jatecheak (*restaurant*)
onetariko perrechiko asko gastaten
dabe, guztia Frantziatik ekarrita, ez-
tagoalako orduan emen bertako pe-
rrechikorik.

KATU-KONTUA

Albistariak diño dirala
asarratu gaur la-*u katu*
gogoz, da eurotan bat edo batek
dabela eguin... *¿Zer? U... katu.*

Baita badiño ioan zirala,
erpa-otza entzunda, *ara katu*
eder bi, zeintzuk inguru dana
eiñ eben ondo *ara... katu.*

Euron artean billatu ei eben
gozo gozotan *lo katu*
polit bat, eta belarri-ertza
eguin ei eutsen *lo... katu.*

Onegaz barriz gueratu barik,
ei eben erpak... *az katu*
eder bat koissu berna bernetik,
ta oni zati bat *az... katu.*

(1) Jakintsu onehen liburuehu batetik ateraten dira
emen ipintzen doguzan ikasbideak perrechikoen ganean.

Eztaldu be eziñ eguiñ ei eben ezelan ez po... *za katu* eder bi aiek, eguingo baeben laztanik danak *za... katu*.

Onen ostean etorri eiziran urrun urrundik *ez katu* guichi be arinka, ta eguiñ ei eben danan bake bat *es... katu*.

Baita baziran, irakurleak, ak diñoenetik, *ur-katu* asko, zeintzuek gura izan eben danak eitea juf! *ur... katu*.

Katuren batek esan ei eban ainhatchu min-pl... *par katu* arek ian gogoz eiñgo ebela, ta danari eiteko *par... katu*.

bakar bakarrik katuehu arroa, eguiñ dabena *io katu* ederra, azpian iarri deitela saguka eiteko *io... katu*.

Jarri zanean lurren ganean, eguiñ ei eban *juf katu* polit arroak... ta orduan bertan eguiñ zan jaia *bu... katu* (1).

Zegaitik eze beti ordurarte esan eben *ene katu* dan danak *mian*, ta ak esan eban *juf* bein eguiñaz *ne... katu*.

Albistariak eztiño baiña leen esaniko *katuak* badira *eche... baso-katuak* edo... *jmiau!... basu-katuak*.

PAULO ZAMARRIPA TA URAGA.

GURE ESKUTITZAK

Zarauztik

IBAIZABAL-ON artezkari jauna:

Nere jaun eta laguna; Lengo egun batean ardanteguiñan bildurik arkitzen ziran zenbait lagun, eta beren izketan zirudien lengo emengo guda edo guerran soldadu ibilliak zirala; beintzat danak orren gainean itz eguiten zuten. Oien arteko bat isill isillik zegoala ikusirik, esan zioten: —¿Ezalde ik ezer ere esan bear? i ere or ibillia aiz ba. Eta erantzuten dio: —Bai, eguia dek, baiña zuek guertaera asko esan dezute, zuerenak eta besterenak eta ñnik zer esango diat? —Zerbaicho, mutill, zerbaicho, iriak ere aditu bear dizkiagu. —Bai ori ala dek, baiño orain irteten dek Bilbon asteen bein albistari bat euzkaraz, IBAIZABAL deitzen dana, eta aren berri-emalle den batek jakiten badik, bertan ipiñiko dik. —¿Zer, guertaldi zatarren bat alde? —Ez ordea. —Esanak ba, esanzak, mutill. —Entzun bada:

Gure probintzi onetan dago erri bat Larraul izentatzen dana; guerrako denboran erri orretan gueundela, esan ziguten Asteasun sagardo ederra jarri zala chochean edo saltzen, nola bagueunden sagardo zaleak, esan zidan lagun batek: —Orren ona bada, baso pare bana edatera joan bear degu. Nik ere banenkan gogoa eta esan nion: —Arratzaldean joango guera. Esan ta eguin, jachi guera Asteasura, baita laster topatu ere sagardotegui; oraindik oroitzen naiz saltzaillearen izenaz, au zan Agustina; laster bete guenduen gueren asmoa baso pare bana edanaz. Añ zegoan ederra non esan nion lagunari zerbait jango oteguenduen las-

tatzaz urdaillean sartzeko, ondorean sagardo eder artatik zerbait barruan jartzeko, lagunak ala dio: —Ni beintzat sagardo ontatik chopin bat edo beste edan gabe enaiz joango arraiok palatu, biar edo etzi bala char batek bizia kenduko ziguk menturaz, eta zertarako det nik patrikaran dedan amar errealeko au? eskatu, lagun, eskatu, ia zerbait otedagon urdaillerako. —¿Agustina, zerbait aldaukazu te jateko? —Laister prest dago zuruputuna. —Ori, Agustina, ori, gaur sendo beteko degu gueron asmoa; piper pizka bat ere gustatzen zaigu.

—Bai, arrazoi dezute, sagardua edateko ona da. Minutu guchi barren ekartzen digu pitzerreko lapikoa bete zuruputun, uztu degu kazuel batera, ipiperra bear zuela, bazeukan arraiotan! dana jan guenduen, eta edan zortziña baso sagardo bakar-rak, lenago biña orra amarna; zuruputun piper suak egarria gogor eman zigun zzer gauza obeagorik sagardo ederra baiño egarria kentzeko? —Bete basua, Agustina, edan zangun. —Aurrera ere edan guenduen ondocho, nola denbora ere zijoan aurrera, oroitu guñan Larraulera bear guenduela joan, pagaturik kontua eta gabonak omanik, esan guenion joateko baiño bertan guelditzeko gogo gueiago daukagu, baiña nola baitegun bearrekoa joan bearra «adios Agustina, biar arte» esanik irten guñan.

Asteasuko aspaldiko berririk ezta- kit, baiña denbora artan erriko eche- ko paretian (orman) zegoan parol bat, eta gau artan nonbait zeukan jolaserako gogoa; ezkiñan irten sagardoteguiako atetik, parol ori asi da salto, brinko ta jira; nai nuen berari beguira egon, baiña eguin nuen estropoz bat non erori nitzan aldame- nean botarik zeuden bi arbolon ar- tera; ikaraturik bertan lo guelditu nitzan. Esnaturik goizaldera lenengo nere beguiak zuzendu ziran parola egoten zan aldera, baiño etzan ar- guirik eta ez parol dantzaririk ague- ri, ta esan nuen nere artean; —¿Nora joan oteda parol brinkolari ura? nere guisan arrek ere estropoz eguingo zuen, eta bazterren batean or egon- go da erorita; or konpon dedilla, ni- joan Larraulera, nere laguna aspal- dian an egongo da.

Echeratu nitzanean galde eguin nuen nere lagunez, baiña artean etzen etorri. Katillo bat ezne arturik jarri nitzan kamañan etzanta, ia lo- ak arturik negoan denboran aguer- tzen da nere laguna, eta galde eguin nion: —¿guizona non ibilli zera? eta ala dio: —¿Non ibilli naizen? ni baiño obeto egondu zera arraiok palatu. —¿Zer bada? —¿Zer? ¿Etzera oartu nola ibilli den Asteasuko parola be- re tokitik irtenda jendeari segui. —¿Zer, zuri ere seguitu aldizu? —¿Se- guitu didan? ez seguitu bakarrik, jo- ta bota nau zubitik beera, eta bertan lo guelditu naiz. Nik ere kontatu nion nere guertaera, eta erabaki guen-

duen arratzaldean Asteasura jatea parola an otezegoan ikusiaz.

Arratzaldean urreraturik parolan- gana jarri guñan berari beguira, baiña etzeukan ibillitako ichurarik; guero joan guñan sagardoteguiara esanaz: —Agur Agustina, bete basua. Uzturik lenengoak esan guenion: —¿erri ontoko parola itsas-parolak be- zela ibilkorra alda? Agustina ala dio: —Gaur ere atzo diña sagardo edaten badezute, pozez saltoka ibilli- ko zazue. Nere lagunak ala dio: —ai parola, sarritan ezkaituk ikusiko orrela.

Emengo mediku D. José Berazak izan du operazio edo osakuntza bat eguin bearra sabela edekirik, ontar- rako etorri ziran Bilbotik Areiltza jauna eta Donostiatik Gaiztarro jau- na, biak sendalari sonatuak; baziran beste gueiago ere. Esan didate orain ondo arkitzen dala Beraza jauna; Jaungoikoak ala nai dezala.

Lengo asteen emen izan ditugu Za- mora-ko Apezpiku jauna eta Erren- teriko mojaren Bikario izana D. José Gil Zalakain; onek egun batean baz- kaldu du bere lagun D. Pedro Perez Otegui-ren echean.

Sagardo berriak asi dira; emen ja- rri du saltzen Patrizio Eizaguirrek, eta berak esan digu erreka sagarra zerbait baduela; Orion ere Saltza- mendi-tarrak gogor ari omen dira sagardo eguiten, toladeak sutzeko beldurrez ur puzkacho bat erama- naz.

Agur, urrengo aste arte.

J. E.

Zarauzten Urriaren 14.^a

Guernika-tik

Artezkari jauna; Baldia charto ez- paderichazu, gura neuke guero ipi- ñiko deatsudazan barriak arguita- ratutea.

Jakingo dozu Guernikan eriak iza- ten dirala astelenetan, eta entzute- tsuenak Urrian, batez bere lenengo ta atsenengo astelenetan.

Egun orretan, ez bakarrik etorri doiaz Guernika aldekoak, ezpabere baita urrunagokoak bere.

Onetakoak astelen arratzaldea jai- tzat leguez artuta dauke, eta Guerni- kara egun orretan etortea errez eleuskioe askori galerazoko.

Ekindu ori indarketa edo probe- tara eta olako gauzetara joatea baiño ohea da, zegaitik orrelan jakiten da- ben abere edo ganaduak zelan da- noz obeto salduko dituen, eta beste onelako gauzak. Baditu etorrera orrek alderdi charrak bere, baia guichi baserritarren artean.

Jakinik, bada, zein jokera andia daukeen ona alberrietakoak, ipiñi- zan pelota partidua. Batetik zirean Azkoitiko chikia ta Barberua, beste- tik Urcelai eta Baltasar. Azkoitikoak egoki joden dau pelotia, ta ori eraku- tsi andirik emon barik; orregaitik edonori gogoa beteteko eztau indar andirik emon bear. Urzelaik ondo

eguiten dau eta ganoraz. Baltasar bere S. Rokez baiño obeto egon zan. Guztietatik nekatuena egoan Barbe- rna. Euriagaitik uste dot gauzak etzi- reala jazo bear izan zirean leguez.

Partidua asi ta laster jausi zirean bera, atseko aldean, echean kontra egozan jarlekuak, eta an egozan ba- tzuk erdi zaurituta guertatu bear izan eben, batez bere Gorozikar bat.

S. Juan ibarrean gazteak dantzan eragoioen; batzuk garbiro, eurak ikusteak poztu nenduen asko; baia beste batzuk ebizan alkarrri elduta. ¡Ze damugarria gauza ori! ¡Zeinbat baserritarrek galduten etedau egun orretan lotsea ta arimako grazia! Ba- serritar izen onekoak, ezeizuez bial- du zeuen seme alabak Guernikako erromerietara.

Berroguei orriko liburudunak bere asi ziran euren zereguñean, baia aguintedunak ondo eken leguez zer ebillen aurretiaz, poral bi ekarri zi- tuezan Bilbotik, eta jokolari batzuk baziran leguez, bialdu zituezan pai- sano jantziak, ondoen zanean danai oratuteko usteaz. Euretatik bata eza- gutu eieban bertako jokolari batek (beragaz aurrerago zer ikusirik euki ezpaleu ez); orregaitik an egozanak ezeizirean jausi aguintedunak gura eben erara. Nai ebena zan, baserri- koak jaustea bertan, gueiago joan etzaitzean leku aretara, bada lotsa- tuko zirean orregaz.

Edozetara bere, jausi zireanak ez- tot uste ondo ibilliko direanik.

¡Zein ondo eguiten dabean gauza ori galerazoteaz! ¡Zeinbat egaitik ete- diardue charto esaten joko ori dala ta eztala! ¡Ezetedau inok negar egui- ten, eta ezetedabe orain uste eztirean- nen batzuk eguingo?

Lumea artu dot batez bere zerbait esateko gaurko elizkizunagaitik, baia larregui luzatu nazan ezkerro, baka- rrik esango deusut gauza guichi bat Azkue jaunen esataldi edo sermoe guztiz egokiagaitik.

Beste gauza askoren artean esan eban, zelan Santiago apostoluak biurtu zituan gueure sinisterra Zara- gozan zortzi lagun eta gure Ama ze- ruakoak aguintu eutsela ainche eliza bat beretzat eguiteko, eta eukiko zi- tuela gueure Ama zorioneko onek bera beti maitetuko ebenak, baia arerioak bere bazituela aguertu zan leguez, oraindik anchiñegui barik arako jazoera negargarrietan, da orduan egon zala Pilar Zaragozako elizea sarraturik egun bian.

Olancherik anchiñako gauzak gura leukeez orain ondatu, eta euren ar- tean euskera zaar zaarra, beste ber- beta guztien artean biguna eta sa- murra, eta guztiak baiño ohea; alan da guzti bere, gaur leku askotan, eta uri onetan berton bere, eguiten zi- reala aleguiñ andiak bera obi edo lurpean sartzeko.

Ortik jazoten zala, esan eban, eus-

(1) Bukatu (guip.)=concluir.

kerea epeldu, otzitu edo galduten zan lekuetan, gueure ekandu onak bere ondatutea; orregaitik eguin bear zala aleguina euskera samur eta bardiñik baguea gora jasoten, eta eskoletan ori eguin leikela ondoen.

Atsenez esan euskun eskatuten euskula peregrinaziño bat, ez Ama Begoñakoagana, ez Orduñara, ez Lekeitioko Antiguara, ez Arantzazura, ez Pilar Zaragozakora, ezpabere zerura, nan dagoan gueure Ama Maria zoriontasunez inguraturik eta gu atseguinez bete gurarik.

Lenengotik ona irakurten dabenak eskutitz au, uste dot errezer aterako dabela zegaitik esan dodan Azkue jaunaren esataldia izan dala guztiz egokia.

Atsena emoteko eguingo dot itauno bat. Ezetadago Guernikan inor elizara joateari neke derichonik erderazko esataldi edo sermoia da-goanean?

Gorantziak eta agur

Guernikan-Urriaren 12.^a

P.

Mondragoe-tik

Nere biotzeko IBAIZABAL bialtzaillea; guchicho nago oiturik euskeraz itzkribatzen, baiña ala ere nai det berri polit bat zedorri adierazo zure bitartez beste batzuek ere jakin dezaten.

Izan guñan Onati-ko euskal-jaietan eta anche ikusi guenduan Pello bertsoetan ari zala gure euskerari

eta euskaldunen oiturari goramenak edo alabantzak ematen bere lagunak, baita ere arrocho etorri guñan gure erri onetara lenbiziko saria atera zuelako D. Joakin Azkoaga-ren zaldiak. Baziran beste batzuek ere politak zaldiak, a bezelakorik bate-rez; ijitoren batek arrapatuko balu zaldi ori eramango luke Andaluzia aldera ta... guero arrapa zak.

Bigar zazpiretan asiko da eskola lana; egunez 40 mutill D. Pedro Viteri-ren eskoletan, gañetikuak Erriko eskoletan. Baita asiko dira zapatuan ejerzizioak San Juanen parrokian Aita jesuita bat dala artezkari. Uste dot eguingo dabela berbaldiren bat San Bizente Ferrer-ek 1408^{an} eguin zuan leku artatik.

Agur.

A. K.

ASTEKO BARRIAK

Irakurri dogu, ministroen azkenengo bat-aldian aurkeztatu jakoela eskabide bat 8000 mila firmakaz Sabino Arana jaunari eguin daiola justizia ainbat lasterren eta bitartean ichi daiola libre; Donostiara eroan zan eskabidea izan bear dau.

Ministroak erabagui eben, ori etzala eurai jagoken kontua; ori juezak berak eguin bear eban gauzea zala, ta beraz, euraik ezuekeela orretan zer ikusi.

Elitzake charto... beti juezai euren buruen jaube izaten ichiko bafeutse ministroak; baiña danok dakigu arazo orretan Españan jazoten dana. Achaki aii aguiria asmateko eztabe izerdi andirik bota bekokitik.

Diñoe Catalunya-ko diputaduak daukeela asmoa berba eguipkeo Congreso-an Arana

jaunaren katigupenaren ganean. Emengoak issilik dagoz.

Aste onetan eguin dira Bilboko sarreran Durangoko tranvia-k eregui daben zubi bariaren irarguiak edo probak.

Albistariak diñoe ondo urten dabeela. Beraz, uste dogu laster asiko dala tranvia ori bere egukizuna beteten, au da, Durango-Bilbo bitartean jentea eroaten.

Bilboko alkateak, emengo Erri-Batzenren izenean, bialdu dau Madrill-era esakizun bat Gobiernuari eskatuten deusala ereguitoko emen eche bat bere gauzak, Telegrafoa, Correoa, Guardia-zibillak, Gobernado-rea, ta abar, anche jarteko bear dan ichuran. Beste uri askotan, Gobiernuak bere kontura eguiten dituala uriai jagokazan eche ta egurastoki ta beste gauza asko; Bilbon sekula be eztabela eguin olangorik, (eskatu be echakola eguin inoz baiña), ta ganera berari Gobiernuari jagokazanak daukazala ichura lotsagarri baten.

Ondarroan lengo martitzenean barreno batek estanda eguin eta guizon bi ill zituan, Juan Jose Urkizu ta Lorenzo Alkorta, San Antonio derichon miñan.

Ichuraz aurregunen barreno bat gueratu zan estanda eguin barik, eta biamonean asi zireanean zulo barriak eguiten orduanehe urten eutseen tiroak. Biak eizirean Errezil Guipuzkoakoak. Jainkoak zernan euki daila guizajoak.

Dinamitzak eta sutantsaz ardura andienagaz ibillita be, bildur beti izateko da.

Arratiako chimista-tranviak artu eban astelenean Billaron iru urteko uneche bat bertan illik ichi ebala. Biktore Abarrategui derichon guizon batek eragotzi nai izan eban ezbear au, ta bera be artu eban azpian tranviak, buruan da gorputzean zauri batzuk eguiten eutsazala.

IGARKIZUNAK

I

¿Nan dago Guipuzkoako lurrean eche bat, zenek tellatuaren alderdi bateko urak bialtzen ditu Ebro-ko ibaira, eta onekin batean sartzen dira Lurrerdiko ichasoan (Mar Mediterraneo), eta gallurraren beste alderdikoak dijoaz Guipuzkoako ibai batean barrena Kantabriko ichasora? ¿Zein da eche au?

PRAISKZ ARRIOLA.

II

Bata bia berdiñak
Uzta (1) da irua laua;
Bosta soñuketan, dena
Guizon umorekoa da.

LUZIO AZKONA.

III

Lurretik jaioa naiz
zuzen ta okerra
gorria ta berdea
det sasoi ederra
Guizonari ematen
dakit nik negarra
pussilik gabe dakit
nik eguiten guerra.

J. M. ARRIETA.

IV

ER	K	a
ER		a
OT		

L. OYA.

Lengo asteko en epaiak: lenengoa, Kea; bigarrena Buru-austea; irugarrena, Biagoak uran bakanean.

Igarri ditue; lenengoa ta bigarrena, Praisku Arriolak; lenengoa bakarrik, Mondrago-eko A.K.

LA EDITORIAL VISCAYA derichon moldagintzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUIÑA

Euskalerrian	3 peseta urtean
Erdalerrian	6 " "

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urteten dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean	peseta 1	lerroa
3.º "	0,20	"
4.º "	0,15	"

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak